

să reîncarce 30, fie un total de 180 din peste 300 care sosesc.

Din această cauză rezultă că se imobilizează în București aproximativ 120 vagoane pe zi; iar în timp de aglomerație mare până la 250 vagoane și ținând compt că utilizarea unui vagon este de patru zile, imobilizarea a 250 de vagoane pe zi conrespunde la o lipsă de 1000 vagoane pentru traficul general al țerei. De altă parte, din această cauză în stațiunea București se aglomerează atâtea vagoane încărcate în cât nu mai rămâne loc pentru primirea trenurilor și Direcțiunea se vede nevoită, la epoce anumite, să oprească câte 3 și 4 zile expedierea mărfuri-

lor către București, și cu toate acestea, sunt zile mai cu seamă a doua zi după sărbători, când se grămădesc în București peste 700 vagoane fără a mai compta numeroasele vagoane încărcate pentru București și reținute prin Buzău, Ploiești, Chitila, etc.

Dacă stația București ar fi în stare se utilizeze cu înlesnire 400 vagoane pe zi, descărcările s'ar face repede și ar deveni pe timpul de toamnă un centru posedând un stoc important de vagoane goale cari s'ar putea utiliza cu profit prin stațiunile unde lipsa e mai simțită.

(Va urma)

CLADIREA PALATELOR CAMEREI DEPUTATILOR SI SENATULUI

Ideia de a se clădi un palat anume pentru Camera deputaților datează de la 1873, când în sesiunea parlamentară 1873—74 se propuse și se hotărî ca să se deschidă un concurs internațional pentru întocmirea proiectului palatului Camerei deputaților. După multe preparative, concursul a avut loc în 1879, cu care ocazie s'au prezentat proiecte din Austria, Germania, Franța și România. Juriul găsiind că premiul I nu se poate da, s'a acordat premiul II-lea proiectului prezentat de d. arhitect Al. Săvulescu, și premiul al III-lea unui proiect din Viena. Acest concurs însă nu a avut nici o urmare de oare-ce s'a făcut propuneri ca palatul Camerei și Senatului să fie clădite împreună, pentru considerații de estică și economie. În acest scop se și începu pregătirea programelor necesare unui nou concurs internațional pentru întocmirea proiectelor unui palat care se cuprindă Camera și Senatul. Terenul pentru această importantă clădire fu ales pe bulevardul Elisabeta lângă Imprimeria Statului și chiar exproprierile erau terminate, când evenimente politice veniră să oprească aceste preparative.

Până la finele anului 1889, totul rămase pe loc, când la 26 Ianuarie 1890, președintele Camerii, d. G. Gr. Cantacuzino, face cunoscut Ministerului de Interne dorința reprezentanților țării, de a vedea cu o oră mai înainte clădindu-se un palat special pentru Cameră, cel existent fiind cu totul impropriu destinațiunei sale.

La această lăudabilă inițiativă, președintele consiliului de miniștri, d. general G. Manu propune în ședința Camerii de la 13 Februarie și la Senat în ședința de la 14 ale aceleși luni ca ambele corpuri să și aleagă câte o comisie care să se ocupe cu facerea lucrărilor pregătitoare pentru realizarea acelor clădiri.

Camera Deputaților delegă pe d. G. Gr. Cantacuzino, Nicolae Ionescu, Jacob Negruți, G. Duca, M. Ţoni, Gr. Cozadini și G. Vernescu.

Senatul delegă pe d. A. Crețulescu, președintele seu și pe d-nii senatori: General I. Em. Florescu, Al. Orăscu, P. S. Aurelian G. Filipescu, St. Greceanu și V. A. Ureche.

La lucrările acestei duble comisii, s'a hotărît să ia parte pe lângă d. prim-ministru General G. Manu și d-nii miniștri de Instrucție Publică Th. Rosetti, de Finanțe M. Ghermani și de domenii Gr. Păucescu, precum și primarul Capitalei d. Em. Protopopescu-Pache.

Pentru ca comisia să poată discuta cu folos chestiunile speciale ce vor fi supuse deliberării sale, s'a chemat și d-nii arhitecți M. Capuțineanu, I. Mincu, I. Socolescu și d. Maimarolu, a lua parte la lucrări.

Prima ședință plenară a avut loc la 11 Martie 1890, la care a luat parte 19 membri, și după o discuție foarte animată s'a decis ca palatul Camerei deputaților să se facă separat de palatul Senatului.

În a doua ședință de la 25 Martie, la care a luat parte 20 membri, s'a decis ca palatul Camerii să fie clădit pe bulevardul Elisabeta, lângă Imprimeria Statului, iar palatul Senatului să fie clădit pe locul numit piața Constantin-Vodă, în fața casii de Depuneri și Consemnațiuni.

Tot în aceeași ședință s'a ales o comisiune care să se ocupe cu elaborarea programului pentru ținerea unui concurs între specialiști.

Comisiunea aleasă s'a compus din: d-nii președinți ai Camerii și Senatului, d. primar al Capitalei, d. senator Esarcu, d-nii deputați G. Duca și I. Negruți, și d-nii arhitecți I. Socolescu și D. Maimarolu.

După mai multe ședințe consecutive, această comisiune, în ședința sa plenară de la 8 Maiu 1890, a dat citire memoriului prezentat de sub-comisia specială compusă din d-nii Duca, Socolescu și Maimarolu, prin care se propune 3 procedeeuri pentru realizarea proiectelor. ¹⁾

MEMORIU ¹⁾

Asupra modului de procedare pentru întocmirea proiectelor și executarea lucrărilor palatului parlamentului.

Subsemnații conform însăreînării cu care am fost onorați, de a studia și a arăta care pot fi procedeeurile cele mai

După o mică discuție s'a admis propunerea d-lui Esareu de a face un concurs internațional sub formă de schiță, după care să se aleagă cele mai bune soluțiuni, iar pentru proiectul definitiv, să fie însărcinat un arhitect român care, luând parte la concurs, a fost cel mai sus clasat.

În ziua de 13 Maiu comisiunile parlamentare, în ședință plenară au luat cunoștință de lucrările comisiunii speciale, și după ce a discutat programul prezentat, s'a hotărât ca într'o ultimă ședință să se discute forma sub care se va prezenta concursul și modul de procedare pentru obținerea proiectelor definitive.

În ședința plenară de la 18 Maiu, la care a luat parte 17 membri, s'a pus în discuțiune memoriul și pronunerile subcomisiunii speciale. După o vie discuțiune, d. General Florescu propune ca să se țină un concurs internațional de ante-proiecte, iar proiectul definitiv, să se întocmească de arhitectul român, care va fi clasat mai sus printre concurenții români, — și care atât pentru proiectul definitiv, cât și pentru executarea lucrărilor să fie asistat de un comitet executiv de trei persoane.

Această propunere fiind primită de majoritatea comisiunii, d-nu Prim-ministru, a formulat rezoluțiunea următoare, care a fost acceptată de complectul comisiunilor, adică :

Anteproiectele întocmite pentru Cameră și Senat cari vor fi obținut cel mai mare premiu acordat de juriu,

convenabile pentru realizarea proiectelor și executarea lucrărilor Palatului Parlamentar, avem onoarea a vă supune rezultatul cercetărilor și discuțiunilor noastre, încheiate în rezoluțiunile și motivele de mai jos.

Mai întâiu am împărțit chestiunea în două părți deosebite :

I. Intocmirea proiectelor, și

II. Dirigerea și executarea lucrărilor

I. Intocmirea proiectelor.

Pentru întocmirea proiectelor, sub-semnații am găsit că trei proceduri se pot întrebuița, și anume :

a) *Să se însărcineze un arhitect român, care să întocmească proiectul și să dirigă lucrările în anume condiții ce vom specifica mai jos :*

b) *Să se facă concurs internațional în bune condiții ; și*

c) *Să se comande proiectele unei somități din străinătate, rămânând ca în ambele cazuri (b) sau (c) să se execute lucrările printr'un arhitect român.*

Să analizăm acuma fie-care din aceste proceduri ca defecte și ca foloase.

a) *Să se însărcineze un arhitect român cu facerea proiectului și dirigearea lucrărilor.*

Această procedare o găsește comisiunea că ar fi mai potrivită cu cerințele actuale și mai favorabilă din mai multe puncte de vedere.

Mai întâiu de toate, astăzi avem în țară un număr suficient de arhitecți români, cari prin studiile speciale ce au făcut, pot prezenta o garanție suficientă de capacitate pentru întocmirea proiectului.

Dacă arhitecți români nu li se va da ocaziune de a

vor servi de bază pentru întocmirea proiectelor definitive. Arhitecții români cari, printre concurenți români, va fi clasat mai sus pentru Cameră, cât și acela care va fi clasat mai sus pentru Senat, vor fi însărcinați cu întocmirea proiectului definitiv și cu direcțiunea lucrărilor ; guvernul va numi o comisiune executivă de trei persoane tehnice române care va controla, priveghia și asista pe arhitectul dirigent atât la facerea proiectelor definitive cât și la executarea lucrărilor.

Programul definitiv și modul de organizare al concursului fiind hotărâte în câte-va ședințe următoare, concursul a fost publicat la 1-iu Iulie și la 1-iu Noembrie s'au prezentat conform programului un număr de 37 proiecte pentru Cameră și 19 pentru Senat.

După o expoziție publică de opt zile a proiectelor, în Palatul noului Ateneu, juriul internațional a procedat la examinarea proiectelor, încheind un proces-verbal de operațiunile sale în copriinderea următoare :

PROCES-VERBAL

despre operațiunile Juriilor însărcinate a judeca concursul pentru un ante-proiect pentru Camera Deputaților și Senatul din București.

Juriile s'au întrunit, Vineri 7 (19) Decembrie, la Ministerul de Interne, sub președenția d-lui prim-ministru, președinte al Consiliului, General Manu, la 9½ ore dimineața.

studia lucrări importante ca cele ce se vor ridica, precum : Parlamente, muzee, catedrale, archive, teatre etc., și vom avea recurs tot la streini, nu numai că 'i vom putea condamna a nu putea face nici o probă de talentul și capacitatea lor, în același timp vom condamna țara a-și vedea capitala împodobită cu cele mai importante palate făcute de streini, atunci când arhitecții români nu lipsesc și nu așteaptă de cât ocazia a se produce.

Mai întâiu, în nici o țară nu se mai face apel la elemente streine, când elemente naționale sunt, căci dacă este o fală să avem monumente importante și numeroase, este o mare mândrie națională a avea opere datorite fiilor țării chiar.

Nicăeri și în nici o artă, nu s'a format artiști de pe băncile școalelor, ci după ce au eșit de acolo și au fost încurajați cu încrederea suveranilor și guvernelor.

Toți arhitecții importanți din țări mai înaintate ca noi și cu pepinieră mai mari de artiști, ast-fel s'au format, prin ocazii favorabile și prin încrederea cu care au fost onorați.

De altmintrelea, mai trebuie să relevăm că, în puținele ocazii ce au fost în trecut, de clădiri importante, dintr'un sentiment de neîncredere neîntemeiat, s'a înlăturat arhitecții români, avându-se recurs la arhitecții străini de o capacitate neprobată, și rezultatele au fost foarte desavantajoase.

Admițându-se, dar ideia de a se însărcina un arhitect român, suntem de părere să se procedă ast-fel :

Comisiunea plenară a clădiri parlamentului, în de comun acord cu guvernul, va hotări care dintre arhitecții români, care a făcut o școală specială, să fie însărcinați cu lucrarea. Pentru temeiul alegerei se va da un termen de 2 zile, arhitecților români, ce vor voi să se ocupe cu această lucrare, să și presinte actele și lucrările ce posedă,

Erau prezenți :

D-nu G. Gr. Cantacuzino, președintele Camerei deputaților.

D-nii Edmond de Joly,

„ Paul Wallot

„ A. Orăscu, senator

„ Gr. Cerchez

„ C. Esarcu

„ G. Duca

D. Prim-ministru, după ce a expus misiunea Juriilor, a propus să se numească o sub-comisiune tehnică însărcinată cu facerea studiului prealabil al proiectelor.

Această comisiune se va compune din :

D. E. de Joly, arhitect, —

» P. Wallot,

» A. Orescu, senator,

» G. Duca, deputat,

» Gr. Cerchez, inginer.

Lucrarea acestei sub-comisiuni va trebui să fie prezentată la întrunirea plenară a juriilor, care va putea avea loc Marți, 11 (23) Decembre, pentru judecarea definitivă a proiectelor relative la Camera deputaților, și a doua zi, Mercuri, pentru judecarea definitivă a proiectelor relative la Palatul Senatului.

Aceste propuneri, fiind imediat admise, sub-comisiunea s'atransportat la Ateneu, unde a început operațiunile sale

precum și un memoriu de ce lucrări au executat, pe baza cărora comisiunea va face alegerea.

Arhitectul ales va fi șeful lucrărilor de proiecte și executare. El va fi angajat în mod formal și va fi obligat ași da tot timpul acestei lucrări.

Pentru o mai completă siguranță, proiectul ce va întocmi să fie examinat și de vre-o somitate din străinătate, sau chiar să fie lucrat sub privegherea și consiliile sale.

Partea constructivă se va întocmi cu ajutorul asistenței unei comisiuni speciale compusă din trei persoane, după cum s'a procedat cu clădirea palatului de justiție.

Cu modul acesta se va asigura și partea artistică și partea practică a lucrărilor.

Cu acest sistem proiectele pot fi gata în 3—4 luni cel mult și în toamna anului acesta lucrările pot fi scoase în licitație, iar în primăvara anului 1891 să și înceapă clădirea spre a fi gata în 2—2½ ani.

b) Concurs internațional în bune condițiuni.

După toate științele ce avem, concursurile n'au dat rezultate bune mai în nici o țară și mai puțin la noi, din mai multe cauze :

Mai întâiu, ori-cari ar fi avantajele materiale ce s'ar propune, cam cu greu arhitecții mari se vor decide să se prezinte la concurs și să risce o învingere față cu concurenții de toată mâna, reputația și poziția lor nepermițându-le a o face.

Afară de aceasta, proiectele ce se obțin prin concurs ne fiind definitive, și guvernul rezervându-și dreptul a executa lucrările prin oameni săi, proiectul cel mai bun va trebui completat și transformat. Dar chiar dacă am fi dispuși să dăm dirigerea lucrărilor, celui ce va avea cel mai bun proiect—fie chiar străin—care om, arhitect mare, și va părăsi țara și lucrările să vină la noi pentru o plată destul de modestă.

studiind mai întâiu proiectele relative la Palatul pentru Camera deputaților.

Palatul Camerei deputaților

Proiectele prezentate la concurs sunt în număr de 37 dintre cari : 5 trimise din București. 6 din Viena 4 din Berlin, 2 din Londra, 8 din Paris, 8 din Roma, 2 din Bruxelles, 1 din Stuttgart 1 din München.

Sub-comisiunea, în ședințele succesive ce a ținut, a început prin a elimina un număr oare-care de proiecte, cari ori câte merite ar fi avut în ele, nu i s'a părut că întrunesc calitățile dorite.

Aceste eliminări succesive și în totul provisorii, părerea comisiunii plenară fiind absolut rezervată au redus numărul proiectelor, asupra cărora s'a îndreptat examenul minuțios al sub-comisiunii, la 8 purtând următoarele devise :

Aurora.—Romania.—Nov 1890.—Patrie et travail.—Nihil sine Deo.—Mens agit molem.—Divan.—Iza.

Aceste proiecte au fost obiectul unui examen minuțios și unei discuțiuni pe larg. Memoriile care le însoțesc au fost citite.

Sub-comisiunea se crede datoră a face o primă observațiune, care se aplică la toate aceste proiecte, adică că ori-care ar fi evaluățiunile trecute în aceste memorii, luându-se de basă evaluățiunea pe metru cub a construcțiunilor sub cornișe, nici unul din aceste proiecte nu i-ar părea în

Vedem dar că prin concurs, de la început suntem siguri că ne adresăm la arhitecți de mâna a doua în străinătate, sau la necesitoși cari visează un premiu.

Deosebit de aceasta, arhitecții români, cu greu vor putea lua parte la un concurs internațional, căci le lipsește și mijloacele materiale, și mijlocul de consultație și ajutor ce vor avea cei din străinătate, ast-fel că lucrarea lor se va prezenta în condiții mai inferioare, ceia ce i va îndemna să renunțe mai bine de cât să risce o învingere nedreaptă.

Prin concurs se va perde timp și va costa și mulți bani.

Este știut că pentru un concurs internațional trebuie cel puțin șase luni, și cheltueli destul de mari cu premii, juriu, etc. Premiurile singure vor absorbe 30—45000 lei, iar cu cele-l'alte cheltueli, vom ajunge la 50—60000 lei cheltueli, vom avea aproape un ante proiect pe baza căruia să întocmim proiectul definitiv, pentru care trebuie să consumăm încă 4—5 luni și alți bani.

Ast-fel dar proiectele de executare nu vor fi gata de cât prin Martie-Aprilie, iar lucrările nu vor putea începe de cât la finele anului 1891 sau în primăvara anului 1892.

Dacă însă în toate aceste observațiuni se va menține ideea de un concurs internațional, atunci suntem de părere ca să fie organizat în condițiunile următoare :

1. Se va hotărî darea a trei premii importante :

a) *Premiul I* va avea 40,000 lei, din care 20,000 după ce va prezenta proiectul definitiv cu toate detaliurile și modificările cerute.—Dacă premiul I va cădea asupra unui român, el va fi de drept însărcinat și cu dirigerea lucrărilor în condițiunile ce vom arăta mai jos. Dacă premiul I va cădea pe un proiect străin pentru terminarea lui cu toate detaliurile, arhitectul român ce va dirige lucrările să fie ales imediat și va lua parte la redactarea proiectului și detaliurile definitive.

b) *Un premiu al II-lea de 10,000 lei și un premiu al III-lea de 5000 lei.*

stare de a fi executat pentru prețul maximum de 2.500.000 lei arătată în programul concursului.

Sub meritul acestei observațiuni generale, sub-comisiunea, în urma examinării ce a făcut, consemnează în procesul sêu verbal, fără ordine de clasare, cele mai de căpetenie critice la cari pare a da loc aceste proiecte.

Aurora

Aceste proiect prezintă o bună împărțire a serviciilor legislative și administrative. Terenul ocupat de clădire este pe cât se poate de restrâns, ast-fel că cheltuelile cu acest proiect s'ar putea reduce la o cifră mai moderată. Nu sunt de cât două curți interioare. Sala pașilor perduți este bine așezată. Fațade, mai cu seamă fațada principală, se prezintă ca un stadiu serios.

Cele mai principale critice ce sunt de făcut sunt următoarele :

Proiectul este așezat, mai în întregul sêu, pe un sistem de săli luminate de sus prin mijlocul unor acoperișuri cu geamuri. Având în vedere climatul țerei, lumina verticală ar fi de preferat.

Scările cari duc la tribuna corpului diplomatic, la cea

Toate proiectele devin proprietatea Statului.

Dacă ver unul din premiurile II și III vor cădea asupra unui român acela va fi de drept însărcinat cu dirigerea lucrărilor.

2. Termenul de predarea proiectelor va fi de cinci luni de la publicarea concursului.

3. Pentru a pune pe toți concurenții din țară și streinătate în condiții egale de luptă și pentru a nu da loc la lucrări de fantazie și de efect, se stabilește că, concurenții vor prezenta un numer egal de deseneuri, cu aceleași întinderi și în aceleași condiții de execuție, ca ast-fel juriul să n'aibă a se pronunța de cât asupra celei mai bune compoziții.

a) În acest scop se hotărăște ca să se prezinte :

b) Un plan general pe scara de 0,0025

c) Câte un plan de fie-care etagiu pe scara 0,005

d) O fațadă principală și una laterală pe scară de 0,001

e) O secție în lung și două secții transversale pe scara de 0,001.

Toate desenele vor fi făcute în cerneală neagră, fără culori sau perspectivă. Afară de desenele cerute la b, b, c, d, e, nu se admite alte deseneuri.

Proiectele vor fi prezentate pe rame întinse, spre a putea fi expuse.

Juriul se compune din : Un architect renumit din Franța, unul din Germania, unul din țară numit de Guvern, Președintele Camerii, și Directorul cancelarii Camerei, doi deputați oameni speciali.

Avisul juriului va fi motivat și publicat în *Monitorul Oficial*.

O expoziție de 6 zile va fi înainte și după judecare.

Nu se cere a se indica nici instalațiunile speciale, nici construcția, nici devise, ci numai un memoriu esplicativ și de motivarea dispozițiunilor admise.

Acest memoriu va fi redactat în limba francesă sau română.

Dacă juriul va găsi cu cale a nu acorda premiul I, atunci, se va acorda încă un premiu al II-lea și 2 premii

a senatorilor, a familiei regale, nu sunt dispuse în mod fericit ; se ajunge prin ele printr'un vestibul așezat într'un sub-sol întunecos, și punctele de plecare ale acestor scări sunt asemenea întunecoase. Cele 4 scări în formă de turele cari servesc tribunelor publice sunt prea strimte și de o intrare supusă la critică.

Scările descoperite cari se găsesc în partea fațadei posterioare sunt inadmisibile, și nu în armonie cu clima țerei, Fațada posterioară prezintă un zid mare care trece peste acoperiș, și care s'ar putea admite, dacă ar fi de oare-ce folos, dar se găsește așezat numai ca un paravan care înșală ochiu.

Dispozițiunea scaunelor în sala de ședințe nu permite de a se instala convenabil banca miniștrilor. Locul ce s'a dat acestei bănci concentric cu băncile deputaților nu este în raport cu obiceiurile parlamentare ale țerei, unde deputații rare ori se urcă la tribună, preferind a vorbi fără a părăsi locul lor.

S'ar putea aduce îndreptare acestui inconvenient în urmă, studiindu-se în alt mod așezarea scaunelor.

Romania

Dispozițiunea generală a acestui proiect prezintă serioase

al III-lea, rămânând ca proiectul definitiv să fie redactat și executat de architectul român ce va fi obținut premiul cel mai superior, iar în cas de a fi doi cu același premiu să se tragă la sorti.

Dacă nici un român nu va fi obținut un premiu, fie din lipsă de participare la concurs, fie alt-fel, atunci architectul român ce va fi ales pentru dirigerea lucrărilor va face proiectul definitiv ;—alegerea lui se va face după cum am arătat la partea I-a.

Cu ast procedeu, architectii români și cei străini sunt puși în condiții egale de luptă, și architecti mari pot avea un îndemn puternic, de oare-ce sunt bine remunerați și lucrarea lor e complectată ast-fel ca să le pótă purta numele.

e) Comandarea proiectelor unei somități din străinătate

În cazul când primele două proceduri s'ar părea nesuficiente, atunci suntem de părere a se comanda proiectul unui architect renumit din străinătate, ales printre somitățiile academiilor sau printre profesori, cari au executat lucrări importante în țara lor sau în alte părți.

Acest architect va fi obligat a întocmi un ante-proiect pe care 'l va supune unei examinări prealabile în țară, după care va întocmi proiectul definitiv, asistat de architectul român care va fi însărcinat cu dirigerea lucrărilor.

Proiectul va fi predat complect cu toate detaaliurile și toate instalațiunile speciale, devise etc., ast-fel ca să nu mai rămână de cât a se executa întocmai.

II. Dirigerea și esecutarea lucrărilor

În ori-ce cas lucrările se vor esecuta de un architect român, asistat de o comisiune de 3 oameni speciali, după cum s'a procedat cu clădirea Palatului Justiției.

El va primi o tantiemă 3% în timpul lucrărilor și o primă de 2% după complecta lor terminare.

Ori-ce cheltueli de biouros și supraveghiere vor privi pe minister și se vor întocmi în de comun acord, după punerea architectului dirigent.

calităţi. Sala de şedinţă este luminată prin ochiuri de ferestre verticale, şi împărţea din interior este destul de practică. Prin mijlocul unui studiu ulterior, ar trebui să se caute un mijloc pentru a micşora înălţimea prea mare a sălei, care n'ar trebui să treacă peste 17–18 m, ceea ce este deja un maximum.

Faţadele înfăţişează bine planul, ar trebui căutat însă a reduce mărimea domului central.

Sala de şedinţe este inconjурată de o galerie circulară concentrică, dând o intrare bine combinată la băncile deputaţilor. Această dispoziţiune ar trebui să fie reprodusă şi la etagiul superior pentru a desfiinţa calea care servă de circulaţiune interioară la acele tribuni, şi a înfiinţa o galerie, ce ar permite ca circulaţiunea acestor tribuni să se facă pe din afară, ceea ce ar presenta avantajul de a se reduce adâncimea tribunelor şi ar îmbunătăţi condiţiunile de acustică ale sălei.

Galeria circulară de la rîndul de jos se află în proiect împărţită în două, în toată lungimea ei, prin o serie de coloane a căroră trebuinţă nu se explică. Ar trebui desfiinţate şi ast-fel s'ar putea micşora lărgimea totală a acestei galerii şi ar restrânge dimensiunile acestor părţi de clădire.

Trebuie să semnalăm că în acest proiect, precum şi în cel precedent (Aurora) te cobori pentru ca să ajungi la planul sălei de şedinţe.

Această dispoziţiune, care are serioase avantaje, ar trebui însă să fie examinată cu maturitate, căci ar schimba obiceiurile actuale. Biourul preşedintelui este pe un nivel cu vestibulul părţii posterioare.

Locul tronului Majestăţii Sale este înălţat cu câte-va trepte mai sus de cât biourul Preşedintelui.

Intrările în sala de şedinţe, în sala de paşi perduţi, şi în cele două galerii mari longitudinale sunt prea înghesuite. Un studiu ar permite lesne a face să dispară acest defect.

Este poate de regretat că în distribuire apartamentul primului-ministru nu este în comunicaţiune mai directă cu apartamentul preşedintelui Camerei; dar apropierea cerută există cu toate acestea, şi această dispoziţiune a permis autorului proiectului de a face o intrare mai demnă pentru Majestatea Sa când vine să deschidă Camerele.

Nov. 1890

Dorinţa de a micşora suprafaţa clădită a îndemnat pe autorul acestui proiect a face un plan atât de compact în cât aerul şi lumina zilei lipsesc în o parte a distribuţiunei sale.

E de temut asemenea că sala de şedinţe să nu fie destul luminată. Lumina nu o atinge de cât prin un plafond cu geamuri, care şi acesta şi primeşte lumina în mod indirect.

Intrările publicului nu sunt bine dispuse.

De şi intrarea Majestăţii Sale se face prin un vestibul convenabil, cu toate că pus în afară de axa planului, comunicaţiunea acestui vestibul cu sala de şedinţe nu pare a avea o încăpere indestulătoare.

Faţadele, pline de talent, şi cari sunt mai apreciable prin o perspectivă, ce nici nu era cerută, arată valoarea persoanei care a conceput acest proiect.

Suprafaţa acoperită a acestui proiect şi, prin urmare cubul său sunt restrânse; autorul însă n'a putut ajunge la asemenea rezultat de cât prin mijlocul unor dispoziţiuni cari par a fi supuse la critică.

Patrie et travail

Acest proiect, a cărui faţadă şi secţii dovedesc talentul autorului, presintă un plan cam complicat, voluntar, în unele părţi şi mai ales în construcţiunile ridicate pe faţada principală care absorbă o suprafaţă, a căreia întrebuinţare este de discutat, în vreme ce sala paşilor-perduţi se află puţin prea micşorată în lărgimea ei.

Forma sucită a acoperişelor se regăseşte prin suprimarea părţilor pierdute în invelitori.

În vederea climei ţerei, ar fi de preferat să se caute a se prevedea lumina verticală, în locul ochiurilor de geamuri puse pe acoperiş.

Dispoziţiunea semicirculară, dată de către autorul proiectului salei de şedinţe, are inconvenientul inherent acestor soiuri de dispoziţiuni, acel de a face ca cele $\frac{2}{3}$ din spectatori să fie puşi într'un chip puţin favorabil pentru a auzi.

Acest inconvenient este exagerat prin poziţiunea prea înaintată, pe care proiectul o dă preşedintelui, care ar avea astfel o parte din deputaţi în dosul lui. Acest defect ar putea fi micşorat retrăgându-se tribuna şi tot biourul, mai cu sémă că loja regală este aşezată la o înălţime prea mare şi într'un chip prea theatral.

Nihil sine Deo

Dispoziţiunea generală a acestui proiect se presintă în condiţiuni satisfăcătoare. Scările şi intrările deputaţilor pe faţada principală, acele ale publicului pe faţadele laterale, intrarea Majestăţii Sale prin faţada posterioară par a oferi dispoziţiuni convenabile, cu condiţie de a le lumina mai bine.

Sala de şedinţe este luminată vertical saū prin mari ferestre semicirculare d'asupra tribunelor rîndului al II-lea saū prin un plafond cu geamuri.

Criticele ce se pot face acestui proiect, consistă mai cu deosebire în aceea că suprafaţa totală a terenului este ocupată de clădiri, căci cele 8 curţi interioare sunt prea înguste pentru ca să mai fie trebuinţă de a se scădea suprafeţele lor din cubul total.

Dispoziţiunea băncilor în sala de şedinţe nu'i prea nemeřită. Nu înţelege cine-va sistemul dublu ce s'a adoptat, părînd a face două clase de deputaţi: unii de la centru şi alţii de la circonferinţă.

Banca miniştrilor este rău aşezată; însă aceste greşeli de dispoziţiune s'ar putea modifica prin un nou studiu. Tribunalele rîndului al II-lea sunt puse prea sus şi acesta pare din nenorocire inherent chiar spiritului planului, şi cu greu s'ar putea schimba prin un nou studiu.

Faţadele şi secţiunile sunt concepute într'un mod fericit afară de mărimea domului central, pentru care ar trebui căutat să fie redus.

Mens agitat molem

Acest proiect se prezintă în condițiuni diferite de cele ce s'au vorbit, prin aceea că sala de ședințe nu ocupă centrul planului, în cât are inconvenientul de a fi depărtată de servicii.

Autorul a dispus ingenios împrejurul sălei de ședințe scările cari duc la tribune; însă așezarea domului central d'asupra salei de pași perduți ar conduce la o cheltuială cu totul fără nici un folos; căci nu e nevoie a da o așa mare desvoltare unei părți secundare. Ceva mai mult încă, acest imens spațiu va fi greu adus la o temperatură relativ egală.

Din modul de a fi conceput planul rezultă o încrucișare de intrările deputaților cu acelea ale miniștrilor și intrarea Majestății Sale ceea ce are destule inconveniente reale în practică, și deosebit de aceasta Majestatea Sa n'ar avea o intrare demnă de Ea pentru a merge la sala de ședințe.

Divan

Dispoziția generală a planului este descusută. Intrarea tribunelor cu rampe în două curți interioare ar fi imposibilă în practică. Dispoziția scaunelor în sala de ședințe reproduce destul de exact pe aceea a Camerei actuale; dar această dispoziție a unei săli provisorii este susceptibilă de critice.

Intr'un parlament unde de obicei vorbește fie-care de la locul său, oratorul s'ar găsi în alternativa de a întoarce spatele președintelui sau celei mari părți din auditor, sau chiar, în unele cazuri, de a vorbi în spatele auditorului, afară numai dacă auditorul nu se va întoarce spre orator în paguba bunei ordine și cu oare-care oboseală.

Fațadele cu colonade à jour ar prezenta serisoase inconveniente, având în vedere clima Bucureștilor, și deosebit că nu prezintă nici un folos.

Iza

În amenajarea interioară a sălei de ședințe, banca miniștrilor e așezată în mod puțin convenabil.

Cele două curți cari servă de intrare, la dreapta și la stânga una prin care se luminează apartamentele președintelui Camerei și al președintelui Consiliului de miniștri și cea-altă prin care sunt luminate diversele servicii, provoacă o mare desvoltare de fațade. Se pare că ar fi fost posibil de a suprima aripele cari formează bibliotecă de o parte și restaurant de cea-altă parte, de oare-ce aceste servicii s'ar fi putut pune la parter, după programă chiar.

Apartamentele președinților Camerei și Consiliului de miniștri, cari sunt puse în comunicație directă cu sala de pași perduți, nu pare a fi în condițiuni prea favorabile.

Marile rampe cari servă la intrarea Regelui și a ambasadurilor ar fi de un acces incomod pentru trăsuri și ar coprinde curțile în mod cam greoiu.

Fațadele, în cari se găsește oare-cari reamintiri, sunt simplu concepute. Sala de ședințe e luminată vertical. Această sală, precum și sala de pași perduți au înălțimi prea considerabile. Excesul acestei înălțimi, va face cu totul dificil condițiunile de acustică, de încălzire și de ventilațiune, s'ar putea însă modifica printr'un studiu.

Cu toate aceste rezerve, acest proiect se prezintă în condițiuni satisfăcătoare.

Mai rămân să se constate evoluțiunile cubice pe cari le-a făcut sub-comisiunea, și pe cari le pune în paralel cu evoluțiunile cubice date de concurenți în memoriile lor, după cum se vede în tabloul aci alăturat:

No.	ARĂTAREA PROIECTELOR	Cub sub cornice indicat în memorii	Cub după verificare
1	Aurora	70.000 m ³	91.497 m ³
2	România.	130.728 m ³	137.988 m ³
3	Nov 1890.	—	97.722 m ³
4	Patrie et travail	103.685 m ³	191.483 m ³
5	Nihil sine Deo	—	227.040 m ³
6	Mens agitat molem.	88.600 m ³	125.497 m ³
7	Divan	96.000 m ³	115.030 m ³
8	Iza	80.000 m ³	119.382 m ³

Sub comisia tehnică, viu preocupată de diferențele simțitoare ce există între cuburile diverselor proiecte, cari au fost examinate, și a pus întrebarea dacă față cu termenii programului, cari cere ca evaluația în metri cubi sub învelitori să nu întrecă suma de 2.500.000 nu urma a face din chestia evaluației cheltuelilor o condiție esențială a judecăței. Sub-comisia însă a crezut că dacă, unele din aceste proiecte prezintau un cubagiu inferior în raport cu alte autorii lor n'au ajuns la acest rezultat de cât sacrificând oare-care condițiuni esențiale; că afară de modul de evaluație a cheltuelilor prevăzute, lăsând de o parte tot ce este d'asupra streșinilor, învelitori ornate, grupe de statui, turla, etc., s'ar putea ajunge la o evaluație ilusorie pe metru cub, și că alte proiecte s'ar putea printr'un studiu serios, să fie aduse la evaluații cubice care ar fi mai puțin considerabile. Și după ce a deliberat sub-comisia, sub reserva avisului comisiei plenare, a judecat că trebuie mai cu seamă să țină compt de meritele reale ale proiectelor.

Sub-comisia, având în vedere spiritul și litera programului care asigură absoluta libertate a guvernului român pentru executarea proiectului, trebuie cu atât mai mult săși facă rezervele sale, cu cât nici unul din anteproiectele cari sunt menționate în procesul său verbal, nu i se pare că poate fi executat așa cum este conceput, și că toate ar avea nevoie de modificări profunde și o preschimbare completă, pentru a deveni executabile.

Procesul-verbal al operațiunilor sub-comisiunei fiind astfel încheiat și subscris de membrii săi, sub-comisia a hotărât ca acest proces-verbal să fie prezentat la adunarea plenară a juriului, putând servi de elemente la votul ce juriul va avea să dea.

Semnați :

Edmond de Joly.

Paul Wallot.

Al. Orăscu,

G. Duca,

Gr. Cerkez.

Și Marți ¹¹/₂₃ Decembre la 10 ore dimineața, Juriul

fiind strâns în adunare plenară sub președinția d-lui prim-ministru General Manu.

Fiind față d-nii George Gr. Cantacuzino, președintele Camerei.

George Duca, deputat delegat pentru a lua parte la lucrările juriului.

Edmond de Joly, arhitectul Camerei deputaților din Paris.

Paul Wallot, arhitectul Reichstagului din Berlin.

Alexandru Orăscu arhitect.

Grigore Cerkez, profesor de construcții la școala națională de poduri și șosele.

După examinarea și discutarea meritului proiectelor, juriul a decis cu unanimitate de voturi, că având în vedere meritul concursului, trebuie să se dea câte-și trele recompense prevăzute în program. Cu unanimitate mai puțin un vot s'a decis a se acorda :

Premiul I, proiectului, având devisa :

Romania

Premiul al II, proiectului, având devisa :

Patrie et travail

Primul al III, proiectului, având devisa :

Iza

și a se acorda o mențiune onorabilă proiectelor cu devisele :

Aurora

Nov 1890

Mens agitat molem

După ce juriul și a terminat judecata, d. prim-ministru, Președintele Juriului, a deschis plicurile conținând numele concurenților și s'a găsit că :

Proiectul având devisa **România**, și care a obținut premiul I. este al d-lui **Maimarolu**, arhitect din București.

Proiectul având devisa **Patrie et travail** este al d-lui **Giulio Magni**, arhitect la Roma, care a obținut al II premii.

Proiectul având devisa **Iza**, care a obținut premiul al III, este al d-lor **I. Mincu** și **C. Baicoianu**, arhitecți din București.

În ceea ce privește proiectele menționate, juriul a decis ca plicurile conținând numele concurenților, să nu fie deschise de cât dacă autorii acestor proiecte vor cere-o.

Făcut și încheiat acest proces-verbal la ^{11/23} Decembre 1890.

Semnați :

G. Manu, Președinte al consiliului de miniștri.

George Gr. Cantacuzino, președintele Camerei.

Edmond de Joly, arhitectul Camerei deputaților din Franca.

Paul Wallot, Kaiserl. Baurath.

Al. Orăscu.

G. Duca.

Gr. Cerchez.

Palatul Senatului

Proiectele prezentate la concurs sunt în număr de 18. Sub-Comisia, în ședințele sale succesive ce a ținut, a început prin a elimina un ore-care număr de proiecte cari, ori câte merite ar avea, nu i s'a părut că intrunesc calitățile dorite.

Aceste eliminări, cu totul provisorii, — rezervându-se în mod absolut avisul comisiunii plene, au redus numărul proiectelor de examinat cu de amănuntul de sub-comisiune la 4, având devisele următoare :

Salve. — *Arte Carmen.* — *Vitruvius.* — *Prosperabitur.*

Aceste proiecte au făcut obiectul unui examen minuțios și a unei discuțiuni detaliate, și sub-comisia arată în procesul său verbal, fără ordine de clasare, principalele critice la cări aceste proiecte pare a da loc.

Salve

Acest proiect prezintă o mare simplitate de plan. Fațada principală se prezintă în condiții onorabile. Pe lângă aceste elogii trebuie criticat accesul defectuos la tribune, fațada laterală în cari se acuză două părți dominate, separate una de alta, d'asupra sălei de pași peduți și a sălei de ședințe, cari vor fi de un efect desavantajios. Dar aceste defecte ar putea fi micșorate printr'un studiu serios.

Sala de ședințe este concepută cu înălțimi prea grandioase și cari prezintă un aspect prea de proiect de concurs fără caracter practic.

Aceste înălțimi ar trebui să fie aduse la proporții mult mai moderate. Ar trebui să se studieze un sistem de luminat vertical pentru sala de ședințe. Luminatul prin invelitori de sticle, prezintă inconveniente în raport cu clima țerei, cum s'a mai arătat încă.

Tribuna regală n'are un caracter destul de distinct : nu e de cât o porțiune din tribunele de întâiul rând, din care nu se alege de cât prin simple despărțiri.

Intrarea în sala de ședințe se face printr'o galerie de jur împrejur, la nivelul superior al scaunelor și prin două uși laterale așezate la același nivel, ast-fel că trebuie să scobori pentru a ajunge la nivelul de jos al sălei.

Arte Carmen

Prezintă o masă de construcții bine aglomerate. Scările cu dublă rampă, cari au un caracter prea monumental, n'au intrare de cât prin subasamentul edificiului și punctul lor de plecare e cu totul întunecos.

Sala de ședințe este luminată prin partea superioară. Tribunele de al doilea rând au adâncimi cu totul exagerate.

Printr'un studiu nou, poate că s'ar putea găsi mijlocul de a se lumina vertical.

Vitruvius

Planul, care prezintă avantajul de a acoperi o suprafață minimă de teren, dă loc la o primă critică de o importanță foarte mare în raport cu clima. Marile peronuri exterioare, precum și scările descoperite din fațada poste-

ioară, ar face intrarea acestui Palat cu totul imposibilă.

Se pare însă că autorul proiectului a pus adevărata intrare a senatorilor prin peronul cel mare al fațadei principale, căci micile scări din dreapta și din stânga, cari descind până la pardoseala etagiului subasmentului sunt afectate de dânsul serviciului intrării tribunelor.

Aceiași sistem de luminat sala de ședințe prin invelitori de sticlă.

Scările, în formă de turele, așezate în cărțile interioare, cari admit intrarea publicului în inima clădirii, sunt criticabile ca formă și ca poziție.

Prosperabitur

Acest proiect prezintă de asemenea inconvenient marilor scări exterioare cari comandă intrările edificiului.

Sala de pași-perduți, propriu zisă, este precedată de o mare galerie, și urmată de sala pătrată. Comunicația între serviciile legislative și administrațiune s'ar face în mare parte traversându-le, ceea-ce ar fi defectuos.

Sălile multiple, pe cari le prezintă acest proiect, sunt inutile. Intrarea publicului prin două scări circulare e rău luminată. Sala de ședințe luminată prin părți orizontale și verticale, are în acest punct o înălțime exagerată care ar fi trebuit redusă la proporții mai practice.

Pentru cele-alte observații sub-comisia se referă la ceea-ce s'a zis în procesul-verbal relativ la observațiunile sale pentru Camera Deputaților. Evaluațiunile cubice sunt următoarele :

Salve	{cub după memoriu	
	{după verificare	168.070 m ³
Arte-Carmen	{cub după memoriu	60.000 m ³
	{după verificare	162.264 m ³
Vitruvius	{cub după memoriu	46.000 m ³
	{după verificare	47.582 m ³
Prosperabitur	{cub după memoriu	6.0000 m ³
	{după verificare	140.954 m ³

Procesul-Verbal al operațiunilor sub-comisiunei, fiind ast-fel încheiat și subscris de către membrii săi, sub-comisia a decis ca acest proces-verbal să fie prezentat la întrunirea plenară a Juriului, ca putând servi de element la votul ce Juriul va trebui să 'și dea.

(Semnați) :

Edmond de Joly

Paul Wallot

Al. Orășcu.

Gr. Cerchez.

Și Mercuri ^{12/24} Decembrie la orele 10 de dimineață Juriul fiind întrunit în adunare plenară sub președința d-lui prim-ministru General Manu, fiind față ;

D. Generat I. Em. Florescu, președintele Senatului ;

D. C. Esarcu, senator, delegat a lua parte la operațiunile Juriului. și

D-nii arhitecți Edmond de Joly, Paul Wallot, Al. Orășcu și Grigore Cerchez.

După ce a examinat și discutat meritele proiectelor, Juriul a decis cu unanimitate de voturi, că având în vedere

meritul concursului, trebuie acordate cele 3 premii prevăzute în program.

Cu unanimitate de voturi a decis să se acorde :

Premiul I proiectului avind devisa :

S a l v e.

Premiul II. proiectului având devisa :

Prosperabitur.

Premiul III. proiectului având devisa :

Vitruvius

Și o mențiune onorabilă proiectului cu devisa.

Arte Carmen

După ce juriul 'și-a dat ast-fel judecata, D. prim-ministru președintele Juriului, a deschis plicurile conținând numele concurenților și s'a găsit că ;

Proiectul având devisa **Salve**, care a obținut premiul I, este al d-lui **A. Marcel**, arhitect din Paris.

Proiectul având devisa Prosperabitur, care a obținut premiul II, este al d-lui **A. Ballu**, arhitect al guvernului din Paris.

Proiectul având devisa **Vitruvius**, care a obținut premiul III, este al d-lui **I. Socolescu**, arhitect din București.

În ceea ce privește proiectul menționat, Juriul a decis ca plicul conținând numele concurentului să nu fie deschis de cât dacă autorul proiectului o va cere.

Făcut și încheiat prezentul proces-verbal la ^{11/23} Decembrie 1890.

(Semnați) :

G. Manu, președintele Consiliului de miniștri.

I. Em. Florescu, președintele Senatului.

C. Esarcu, delegat din partea Senatului.

Edmond de Joly, arhitect al Camerei deputaților din Franca.

Paul Wallot Kaiserl Baurath.

Al. Orășcu.

Gr. Cerchez.

După terminarea lucrărilor juriului, proiectele au fost din nou expuse în timpul de opt zile, după care s'a reținut cele 6 proiecte premiate, iar cele l'alte au fost trimise celor în drept.

Cu această operațiune s'a încheiat cel mai important concurs care s'a ținut la noi în țară, concurs care a avut drept rezultat fericit succesul strălucit al arhitecților români și stabilirea în mod definitiv a reputațiunei lor.

Din 12 proiecte, alese de Juriu, 7 au fost datorite arhitecților români, două arhitecților francezi, unul italian, unul englez și unul austriac.

Din șase premii acordate, trei au fost luate de români, unul de italieni și două de francezi.

Din patru mențiuni onorabile acordate, două au fost acordate proiectelor românești, una proiectului englez și una proiectului austriac.

Așa dar din zece recompense de diverse categorii cinci au fost acordate arhitecților români.

Succes mai strălucit nici nu era posibil.

(*Analele Arhitecturiei*)